

PAMÁTNÍKY PSÍ HISTORIE

M. Císařovský nejdůležitější okamžiky psí historie

➤ **poč. -3. stol.** – předkové Hunů a Avarů, kteří od 7. století př. n. l. osídlovali stepi mezi Jenisejem a Bajkalem, zahájili v průběhu 3. století n. l. severní cestou - nad Černým mořem - expanzi do Evropy. Podle římských historiků si s sebou na vozech přiváželi rodiny a veškerý majetek; spolu s nimi poprvé přicházejí do této oblasti zejména velcí pastevečtí psi

➤ **-264** – v Římě se poprvé konají „lovy“ a zápasy zvířat v areně - venationes - podle vzoru her a rituálů Etrusků; jsou k nim použiti velcí toulaví molossové, býci z Kapui a zajatci z první punské války. Podle Livia se poprvé konaly až v roce 568 od založení města Říma, tedy roku 185 př. n. l. První stálý amfiteátr byl v Římě otevřen v roce 30 př. n. l. za Augustova konsulátu, Koloseum pro více než 45 tisíc diváků pak v roce 80 n. l.

Sportovně založené hry (s výjimkou rituálních her za mrtvé) a zápasy

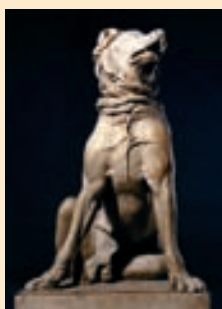
Etrusků se v Římě změnila na daleko krutější, krvavou podívanou s tisíci obětí; na fresce z etruské hrobky je kromě spřežení koní zachycen i velký světle zbarvený pes

„Jaké potěšení může poskytnout civilizovanému člověku pohled na chabé lidské stvoření trhané mocným divokým zvířetem?“
Cicero, 60 př. n. l.

➤ **-256** – triumfálního průvodu Ptolemaja II., známého též jako Philadelphus (vládl v Egyptě 281 - 246 př. n. l.), generála v armádě Alexandra Velikého, se účastnilo 24 „mastifů“, mohutných dogovitých psů z Asie

➤ **-231** – římský velitel a konsul (264 - 134 př. n. l.) Marcus Pomponius během úspěšné operace proti sardinským banditům posílá do Itálie pro vášnivé honičí psy - stopaře; ti následně pomáhají odhalit stopu dvou mužů a ukradeného dobytka

➤ **-168** – jedna z mála dochovaných soch psa helénského období, v mramorové kopii z římské doby. Do Říma se tyto psi dostali nejspíše přímo z Epiru, oblasti v severozápadním Řecku, poté co ji roku 168 př. n. l. spolu s Makedonií dostali Římané pod svou vládu; v Britském muzeu je sice označen jako moloss, dnes bychom ho však zřejmě podle řady exteriérových znaků mezi dogovité nezařadili

„Copak jsem pes, abyste na mě šli s klacky?“
Goliáš, filistiňský obr; Samuel 17:43

➤ **-116** – Marcus Terentius Varro (116 - 27 př. n. l.) v díle *Rerum rusticarum libri III* jako první, ještě před

Columellou, zdůraznil přednost zbarvení bílých ovčáckých psů, kteří jsou díky tomu snáze rozpoznatelní od divokých zvířat. Kromě psů uváděných Aristotelem rozlišuje ještě typy *Canis venaticus* - lovecký pes, *Canis pecuarius* - pastevecký/pastýřský pes (podle Aristotela kříženec molosse a lakónského psa, a *Canis salentinus* - salentinský pes (ze stejnojmenného poloostrova v Apulii na jihu Itálie)

„Pastor album probat, non pro lupo canem feriat!“
Columella, *De re agricola*, před rokem 65 př. n. l.
když radí pastýřům, aby si vybírali ke stádům psa bílého, jehož snadněji odliší od vlka

➤ **-1. stol.** – mimořádný význam pro historii molosů má starověký sarmatský kmen Alanů, jejichž pes alaunt je citován v minulosti většiny současných plemen typu mastif. Od 1. stol. př. n. l. až do 4. stol. n. l. postupovali Alani pod tlakem Hunů a Avarů ze svých původních sídel v oblasti západního Kavkazu směrem na západ, a spolu s Vandaly a Góty pronikli až na Apeninský a Pyrenejský poloostrov, do dnešní Itálie a přes Francii do Španělska. Jméno alaunt nese v současnosti španělský alano, alano español. Ještě dnes by bylo zřejmě možné dohledat typ tohoto legendárního psa u Osetů, národa íránského původu žijícího doposud v osetinské oblasti a na území Gruzie. Přibližnou podobu alaunta přibližuje perská miniatúra bílého dogovitého psa z roku 1632, která se nachází ve sbírce Penhasi Mikiho z íránské ZOO

➤ **-75 až -60** – v okolí dnešní

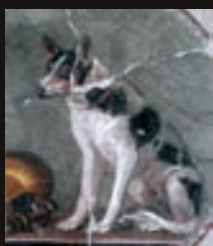
Bratislavy jsou raženy velké stříbrné keltské „biatekové“ mince v hodnotě tetradrachmy; na jedné z nich je zachycen mohutný

dogovitý pes držící v tlamě dvě lidské dolní končetiny; nápis v latinské kapitále MACCIVS je zřejmě jménem knížete nebo vůdce

➤ **-64** – Římané dobývají města Tyros a Sidón, odkud si přivážejí velké dogovité psy. Cestu molossů do Říma a dál na evropský kontinent už vlastně jen dovršuje podmanění těchto dvou měst, přičemž Římu blízký Épeiros byl už ve sféře římského vlivu o sto let dříve

Portrét psa objevený při vykopávkách Alexandrijské knihovny v Egyptě je datován do 1. stol. př. n. l.

CAVE CANEM

V Pompejích, jež byly od roku 80. př. n. l. kolonií Říma a téměř zcela zasypány sopečným popelem po výbuchu sopky Vesuv v roce 79, se na mozaikách ve výzdobě domů vyskytuje zobrazení psa, na podlaže v halách či atriih doplněné nápisem s latinským varováním: Pozor na psa

Souvislost s hlídáním domu se pojí s římskými ochrannými božstvy pozemků – lary. Zajímavé pro pozdější klasifikaci psa domácího je, že pozemek, na němž stál dům, chránil původně lar familiaris... Larové byli zobrazováni jako mladíci s kopími a strážními psy

... And at Pompeii

The little dog lay curled and did not rise
But slept the deeper as the ashes rose
And found the people incomplete, and froze
The random hands, the loose unready eyes
Of men expecting yet another sun
To do the shapely thing they had not done

... a v Pompejích

Malý pes ležel stočen a nevstával
Spal hluboce jak růže z popela
A torza těl, strnulá

Kusy rukou a nevidomé oči
Lidi doufajících v další svítání
Aby stvořili něco krásnějšího než kdy dřív

Richard Wilbur, americký básník,
nositel Pulitzerovy ceny, inspirovan lávovým
otiskem psa nalezeným při vykopávkách
zahájených roku 1718

➤ **-66 až -24** – Řecký geograf, historik a stoický filozof Strabón podává zprávu o tom, že Gallové (Kelti) přivedli své válečné psy do Británie a že Kimberové a Teutoni (germánské kmeny, které kolem roku 120 před Kristem opustily vlast v Jutsku a táhly na jih) vedli s sebou těžké válečné psy

**„Půlnoc když nastane již,
jež skýtá pro spánek ticho,
když pak všelící ptáci
ztichnete, jakož i psi,
každý, kdo starých mravů je
dbalý a bojí se bohů,
ustane, nohy i tělo uvolní
ode všech pout“
Ovidius, Kalendář**

➤ **-55** – Britové se brání vpádu Římanů vedených G. J. Caesarem s pomocí svých velkých molossů, mastifů; Caesar později ve svých válečných zápiscích připustil, jak byli jeho vojáci zmateni a překvapeni velikostí, statečností a silou psů pomáhajících hájit britské opevnění. Někteří z těchto psů byli zajati a dostali se s římskou armádou na kontinent a do Itálie. Nazval je cannes britannicis, britští psi

➤ **-29** – V japonské historii světa Nihongi jsou popsány detaily pohřebních zvyků v období dynastie Chan. Když zemřel bratr císaře Suinina (29 př. n. l. - 70 n. l.), byl pohřben v místě jménem Musa. Všichni, kdo tvořili jeho služební personál, byli shromážděni a zaživa - ve vzpřímené poloze - pohřbeni spolu s ním kolem jeho mohyly. Za hrozného pláče a naříkání dnem i nocí umírali po řadu dní. Po smrti začali zahrňovat. Psi a vrány je společně ohlodali. Do hrobu bylo umístěno množství figurek strážních psů, opatřených mohutnými obojkami a postroji se silným železným okem, kteří byli zesnulému průvodci přes temnoty na cestě do nebe

➤ **17. n. l.** – první známá zmínka o plemeni známém později jako irský vodní španěl je obsažena v irském zákoníku, kde se o něm píše jako o formě poplatku či spíše daru králi, tribut

➤ **před rokem 33** – Ježíš bral se do

krajin Tyrských a Sidonských, odkud pochází asijská větev molossoidních psů, a aj, žena Kananejská z končin těch vyšedší, volala, řkouci jemu: Smiluj se nade mnou, Pane, synu Davidův. Dceru mou hrozně trápí ďábelství. On pak odpověděv, řekl: „Není slušné vzít chléb dětem a vrci štěňatům.“

A ona řekla: „Taktě jest, Pane. A však štěňátka jedí drobtý, které padají s stolů pánů jejich.“ Ježíš vzal její informaci o výživě štěňat na milost a dceru uzdravil. Konečně, v jiné situaci, po nasycení zástupů, posbírali jeho učedníci drobtů celých sedm košů

Původním vodním psům se dnes nejvíce podobá americký vodní španěl, odvozený od staroanglického vodního španěla

➤ **1. stol.** – král Connachtu, provincie na jihu Irska s centrem v Galway, nabídl králi z Leinsteru za jeho (irského) vlkodava šest tisíc krav a další dary - synové Uisneachu na svém útěku z Ulsteru do Skotska vzali s sebou 150 grejhaundů, nazývaných tehdy vlkodavové, wolfhounds

➤ **61** – Petronius, arbiter elegantiarum římského císaře Nerona, píše ve svém proslulém díle Satyrikon o psech jménem Margarita a Scylax

➤ **79 až 81** – římský císař Titus Flavius Vespasianus prohlašuje: „Nezabiju psa, který na mě štěká.“ podle Plinia st., Natural History; v reakci na nařčení, že likviduje své politické odpůrce, konkrétně stoika Helvidia Prisca; traduje se také historka o pudlovi jménem Zipico, herci Marcellova divadla, který v době rozšířeného travičství ochutnával císařovy pokrmy a bavit ho tím, že se poté naoko svíjel v křečích, omdlával, stavěl se mrtvým a následně před obroměnými hosty tancoval.